RUSKI INWALID

№ 236.

WTOREK. 5 Października 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: Królestwo Polskie. z Warszawy. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Hiszpaniia. Portugaliia. Wyspa ś. Heleny.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

Królestwo Polskie.

z Warszawy, 28 Września.

Raport rady stanu *o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany na drugim posiedzeniu Izb połączonych dnia 14go Września r. b.*

(Ciąg dalszy.)

Miasta.

Warszawa. Ta Stolica Królestwa, w miarę pomnażaiącey się ludności, podwóyną liczbą sług policyynych dla porządku i bezpieczeństwa w roku upłynionym opatrzona, szybkim krokiem w myśl życzeń Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości, w ozdobach i upięknieniu postępuie.

Do budowli w przeszłym Rapporcie Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości opisanych, przybyły w ciągu lat dwóch ostatnich Kosciół S. *Alexandra* na Nowym Swiecie dla dawney Parafii Belwederskiey przeznaczony. Koszt na tę Budowlę nie cały ciążyć będzie Skarb publiczny, łożony był bowiem początkowo ze składek woyska i urzędników cywilnych, na bramę tryumfalną, przez którą chciano drogą pamiątkę pierwszego wiazdu Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości do Stolicy uwiecznić.

Gmach mieyski naprzeciw Ratusza iuż ukończony i do mieszkania usposobiony został.—A z drugiey strony Marywilu odkrył się i przez zniesienie części ogrodu Xięży Reformatów znacznie rozprzestrzenił plac dla użytku Jarmarków, który i wystawione nowe gmachy i przeistoczony dla Panien Kanoniczek dawny Kościół S. *Jędrzeia* ozdobiaią.

Ogród Rządowy, *Krasińskich* zwany od Swięto-Jerskiey ulicy odsłonięty, i żelazną kratą na wzór Saskiego Ogrodu otoczony i wewnętrznie urządzony został, również officyna w dziedzińcu Rządowym nie odpowiadaiąca dawniey okazałości pałacu Rządowego, z woli Naywyższey Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości iest podniesiona i blachą pokryta. Sam zaś

dziedziniec i zaiazd do Teatru rozprzestrzenił się przez zrzucenie starego odwachu, z przyległemi drewnianemi i pożarem grożącemi budynkami, z których własność prywatną, Rząd za umową wynagrodził.

Wiazd do Starego Miasta od ulicy Freta, rozszerzony, przestrzeń za żelazną bramą na targi, z podupadłych budowli, uprzątnięta, i Rogatki Belwederskie i Marymonckie z bitą drogą do nich prowadzacą, ukończone zostały.

Z budowli, na które fundusz wsparcia był udzielony, stanęło domów 43, rozpoczęto 21.— Oprócz tego odnowiono domów 206, wybrukowano zas ulic i poprawiono 40.

Wreszcie co do sceny narodowey, ta z godnością Stolicy odpowiadaiącą przez wyłączną na lat 10 umowę, iest zapewniona. Antreprener z przyiętego obowiązku poczynił w Sali Teatru ulepszaiące odmiany, a Rząd dla ukształcenia gustu, i dla wygody Cudzoziemców na Jarmarki przybywaiących, obok sceny narodowey, scenę Francuzką, zaprowadził.

W ślady Stolicy idą zwolna i inne miasta: *Kalisz* korzystaiąc z dobroczynnego daru Waszey Cesarsko-Królewskiey Mosci, liczbę nowych budowli pomnaża. Szkoła Woiewódzka, przerobiony Klasztor XX. Kanoników Regularnych, Kaplica Wyznania Grecko-wschodniego, i osm murawanych nowo domów, podnoszą to pierwsze po Warszawie Miasto.

Lublin dźwiga się także z gruzów, któremi go dawnieysze klęski woienne przywaliły. Dla wygody i ozdoby miasta, postawiono tam kosztem publicznym most murowany, rozprzestrzeniono place ćwiczeń woyskowych i Jarmarków, a wiazdy rogatkami zamknięto.

Również *Radom* stołeczne Woiewództwa Sandomierskiego miasto, przez postawienie staien dla Artyllervi, wymurowanie domu straży, urządzenie Lazaretu, nowe pompy, i rogatki, iako i inne Miasta Woiewódzkie, *Kielce*, *Suwałki*, *Siedlce*, przez sprostowanie ulic, bruki, odnowione domy, zaczynaią widocznie przybierać co raz porządnieyszą postać.

Kończąc obraz zarządzenia Miastami, tu właśnie Rada Stanu winna przytoczyć rozmaite ich przełożenia w petycyiach Izby Poselskiey obięte.— Chcąc uniknąć powtarzania i rozciągłości w opisie, nie może Rada trzymać się porządku szczegółowych podań, iakie od Deputowanych Izba Poselska przyimowała, lecz wystawi Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości główniejsze przedmioty, w których łączą się wielu żądania, i środki lub niemożność ich spełnienia.

Pierwszą z rzędu iest petycyia Jego Cesarzewicowskiey Mości Wielkiego Xięcia *Konstantego*, iako Deputowanego z Cyrkułu 8 Miasta Warszawy w imieniu Przedmieścia *Pragi* podaną. Żąda w niey, aby nietylko należytość mieszkańcom za rozebrane domy, na lat sześć postanowieniem Rządu rozłożona, była im natychmiast całkowicie wraz z procentami opłaconą ale nawet, aby wyznaczono dla Prażan fundusz zapomożny na budowanie się podobny lecz większy iak dla Miasta Warszawy. Nadto aby przestrzen do stawiania domów, kosztem Rządu była zrównana, Cegielnie w przyległych dobrach narodowych założone, aby Przedmiescie to od wylewu Wisły zabezpieczyć, nakoniec, aby od opłaty czyuszów i podatków na lat przynaymniey dziesięć uwolnić.

Tak sprawiedliwą i gruntownemi powodami popartą prosbę Rada Stanu przedstawiaiąc Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości z całem wyiaśnieniem rzeczy, połączyła głos swoy, z głosem Nayiaśnieyszego Brata Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości, który uczyniwszy Gminie Pragskiey niezrównany zaszczyt, przemówił czule do Tronu wspaniałego Monarchy za nieszczęśliwemi mieszkańcami, którzy się stali naydotkliwszą wszystkich klęsk woiennych ofiarą.—Wchodząc w słuszność przełożenia, raczyłes Wasza Cesarsko-Królewska Mość oswiadczyć; że Go przedmiot ten ze wszech względów naymocniey dotyka, że w osłodzeniu losu Pragi i zagoieniu ciosów przez woynę zadanych, pragnąłbyś Wasza Cesarsko-Królewska Mość nie kłaść żadnych granic swey chęci, lecz razem musiałes Wasza Cesarska Mość ważyć na szali mądrości, obecny niedostatek Skarbu i ograniczone sposoby Rządu, ze słusznoscią, politowaniem i właściwą sercu swemu dobrocią.—Ta więc iedynie widoczna Skarbu niemożność, i niezbędna potrzeba zapewnienia nayważnieyszych części służby publiczney nie dozwoliły dotąd wszystkim żądaniom Jego Cesarzewicowskiey Mości zadosyć uczynić.

Rozkazałes atoli Wasza Cesarsko-Królewska Mość, aby skoro układy tyczące się długów Rządowych zostaną zawarte, wynagrodzenie dla mieszkańców Pragi za utracone własności pomieszczone zostały na czele tych, o których nayzupełnieysze i nayrychleysze uiszczenie, wszelkie pobudki sprawiedliwości i politowania silnie wołaią. Tymczasem zaś z funduszu za

sprzedaż dobr narodowych przez Rząd Austryacki, postanowieniem Rządu z woli Waszey Cesarsko Krolewskiey Mosci na zwrot należnosci dla *Pragi* przeznaczonego, w miarę wpływu, wypłacono w ciągu dwóch lat poprzedzaiących i między mieszkańców rozdzielono summę zł: 520,436, która trzecią część ich należnosci stanowi. Cegielnia we wsi *Kaweczynie* w Ekonomii Narodowey Warszawskiey wraz z częścią gruntu na użytek mieszkańców oddana została, i postanowienie drugiey na *Pradze* z funduszów miasta *Warszawy* iest zamierzone.

Tamy iuż ubite pod *Żurawiem* i przy kępie Saskiey, bronić będą tego przedmiescia od wylewu *Wisły*. Co się zas tycze wyznaczenia fnuduszu na Budowle, zrównania placów, i iocioletniego od czynszów i podatków (któreby samo, ubytku z dochodów publicznych zł: Pol: 62,900 stanowiło) takowych lubo nayslusznieyszych żądań skutek iedynie przez mniey pomyslny stan dochodów publicznych zatrzymanym został.

Następne dwie petycyie Izky Poselskiey tyczą się Miast *Zamoscia* i *Serocka*, o zaspokoienie podobnych iak na *Pradze* za rozebrane na twierdzę domy pretensyi. Słusznosć mowi za mieszkańcami tych miast, którzy na równy wzgląd Rządu zasługuią. Co do *Zamościa* iuż rozkaz Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości w roku 1818 wydany, potwierdzaiąc zasady poprzednich Dekretów Nayiaśnieyszego Króla Saskiego, mieszkańców tamteyszych względem strat przez rozszerzenie fortyfikacyi poniesionych porownał z mieszkańcami *Pragi*, a w trudnym obrachunku tego długu, iuż dzis ukończonym, Rząd im potrzebney pomocy udzielił. *Serock* otrzymał także cząstkową ulgę w ciężarach publicznych, lecz główne obu tych miast wynagrodzenie, do likwidacyi długów Kraiowych należące, aż do czasu zawarcia o nie układów, przy szczupłey zamożności Skarbu zawieszone być musi.

Trzy celnięsze przedmioty składaią osnowę dalszych miasta *Warszawy*, i innych miast rozmaitych petycyi.

Po pierwsze O zmnieyszenie opłaty konsensowego od szynków, o które się *Warszawa* i *Płock* doprasza. Do tey prosby nie mogłeś się Wasza Cesarsko-Królewska Mość przychylić, z powodu użyteczności wspomnionego nakładu przez maiętnieyszych ponoszonego dla ogółu Mieszkańców, i osiągniętych skutków, które iuż powyżey, mówiąc o konsensach przytoczone były.

Powtóre: O fundusz zapomożny na budowle, iaki Wasza Cesarsko-Królewska Mość *Warszawie* i *Kaliszowi* udzielić raczyłeś.

Domaga się o niego słusznie *Lublin* i *Kazimierz*, oczekuią podobnego wsparcia i inne miasta, lecz pomimo oczywistey użytecznosci, chęć Waszey Cesarsko-Królewskiey Mosci w tey mierze, iedynie niedostatek Skarbu (iak się iuż rzekło) do dalszego czasu wstrzymuie.

Po trzecie: Nayważnieyszym do zażaleń miast *Warszawy*, *Lublina*, *Płocka*, *Krasnegostawu* powodem staią się kwaterunki. Prosząc w nich o ulgę przekładaią one iako też i obie Izby Seymowe w Uwagach swoich nieodzowną potrzebę wystawienia dostatecznych na mieszczenie Garnizonów Koszar.

Trudno zataić, iż ciężar kwaterunku iest iednym z naydotkliwszych, który naywięcey wzrostowi miast przeszkadza. Jeśli odwrócić go zupełnie dla niedostatku funduszów nie iest w mocy Rządu, stara się przynaymniey tymczasowie, aby go zmnieyszyć, i znośnieyszym dla mieszkańców uczynić. W stolicy urządzony iest kwaterunek na zasadzie Taryff przez wyznaczoną Kommisyią, po naoczney rewizyi domów ułożonych, a rozkładem iego trudni się osobny wydział pod naczelnym kierunkiem i dozorem municypalnego Urzędu. Nowo wybudowane z rozkazu Jego Cesarzewicowskiey Mosci naywyższego Woysk Wodza, i z nabytych gmachów przerobione Koszary, ograniczą znacznie przykrą kwaterunku potrzebę.

(Dalszy ciąg potem.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Wiednia 26 Września.

Xiąże *Cimitile* wysłany od Rządu nowego Neapolitańskiego z zleceniami dyplomatycznemi do dworu Rossyyskiego, zawiadomiony był z Warszawy, że Cesarz JMść nieprzyymie go, a następuie opuscił stolicę tuteyszą i powrócił do Neapolu. — Pismo które z tego powodu otrzymał od Posła Cesarsko-Rossyyskiego przy dworze tuteyszym Hrabiego *Gołowkina* pod dniem 8 b. m. z wielu względów warte iest uwagi. Jego treść iest następuiąca: „Cesarz JMść Pan mój miłosciwy, będąc połączony z wysokiemi sprzymierzeńcami swoiemi świętością traktatów, nierozłączną przyiaźnią i wzaiemną ufnością, iako główną zasadą tego scisłego przymierza, przedsięwziętego w celu ugruntowania i ustalenia powszechnego pokoiu i porządku, w żadnem zdarzeniu nieodstąpi od tych wło-

żonych na siebie obowiązków, które są oraz iedyną polityką gabinetu iego. Tem bardziey iescze niepozwoli sobie takowego odstąpienia w tak ważnym i wszystkich interessuiącym przedmiocie, iakim są ostatnie zmiany w obu Sycyliach. Z wielu powodów mniema Cesarz JMść, że przedmiot ten wymaga zgody iednomyślney i rozpatrzenia przez wszystkich poręczycieli spraw Europeyskich i nim to nienastąpi, wstrzyma się od wszelkich w tey mierze postanowień. Wskutek czego mam honor zawiadomić Cię Xiąże, że Cesarz JMść niemoże go przyiąć ani nawet iako sprawuiącego interessa. Osobista moia z Waszą Xiążęcą Mścią znaiomość, nadaie mu prawo do iednostaynego i niezmiennego z mey strony szacunku.

(podpisano) Hrabia *Gołowkin*.

HISZPANIIA.

z *Madrytu*, 12 *Września*.

Wszyscy dowodcy pułków składaiących osadę Madrycką, podali Królowi adress, zapewniaiący o stałey i niezłomney swoiey wierności.

Przyrzeczenia które Jenerał *Quiroga* oświadczył w odezwie swoiey z dnia 15 Stycznia do woysk wyspy Leona, potwierdzone zostały przez Kortezów i postanowiono aby to woysko dotąd będące w czynney słuzbie, w przeciągu dwoch lat było rozpuszczone.

30 Sierpnia wypłynęło z Kadyxu 15 okrętów bogato ładownych, przeznaczonych do Hawanny i Veracrux, towarzyszy im iedna fregata woienna i iedna galiota.

Klasztory czterech zakonów woyskowych iako to Sgo Jana Jerozolimskiego i inne maią bydz zniesione pierwiey aniżeli inne, a zakładanie nowych iakiego kolwiek bądz rodzaiu zabrania się nazawsze. Mnisi będą mieć pensyie roczne: Maiący mniey pięddziesięciu lat wieku, pobieraią po trzysta, a przeszło 60 lat liczący po 600 czerwonych złotych.

PORTUGALIIA.

z *Lizbony*, 6 *Września*.

Mianowana tu kommissyia celem zwołania Kortezów czynnie się zatrudnia swoim przedmiotem.

W Stolicy tuteyszey panuie teraz zupełna spokoyność, podobneż otrzymuiemy doniesienia i od miast nayblizszych nawet rewolucyynych zamieszek. Możemy się spodziewać że mądre środki Rządu naszego odwrócą zgubne niełady, które w Oporto wzięły początek.

Oficerowie Angielscy, których iest wiele w słuzbie Portugalskiey, zwolna usunięci zostaną.

Z Włoch, 20 *Września*.

Woysko w Piemoncie podało adres Królowi Sardyńskiemu, Monarsze swemu. Wyraziło w nim:—«Woysko twoie, Nayiaśnieyszy Panie, iest szczerze przywiązane do ciebie i wierne; zaręcza to nayuroczysciey. Lecz, iak słychać, Ministrowie twoi chcą sprowadzić posiłkowe woysko Austryiackie.... Nayiaśnieyszy Panie! Żołnierze twoi uważać ie będą za nieprzyiaciół. Żądać od niego pomocy, iest to nieznośnie obrażać honor żołnierzy Twoich, którzy się ztąd chlubią, iż są dostatecznemi do obrony tronu, oyczyzny i konstytucyi.«

W kraiu Papiezkim odkryto niedawno klub *Carbonari* (Węglarzy). Celnieyszych iego członków uwięziono; znaleziono u nich wiele pism dowodzących, iż maią związki z znanemi dobrze osobami w rozmaitych kraiach Europeyskich. Naywięcey zaś zadziwia utrzymywanie przez nich korrespondencyi z bandami rozboyników, którzy napastuią na gościńcach od Rzymu do Neapolu. Policyia Papiezka wyśledziła te intrygi, które się, iak słychać, do *Rzymu*, a nawet do samego Watykanu, rozciągaią.

Gdy Król Wirtembergski bawił w *Genui* pod nazwiskiem Hrabiego *Teck*, lud tameczny witał go okrzykami: *Niech żyie Król konstytucyyny!*

WYSPA S. HELENY.

Okręt Angielski *Conqueror*, wypłynąwszy d. 20 Lipca r. b. z wyspy *S. Heleny*, zawinął do portu Angielskiego *Portsmoutch*. Przywiózł wiadomość, iż *Bonaparte* ciągle samotne prowadzi życie, i nikogo obcego nie przyymuie. Doznali tego losu dway Admirałowie Angielscy, którzy go chcieli odwiedzić. Kazał *Bonaparte* obmurować swóy ogród, i zrobić otwory w różnych mieyscach, aby z daleka mógł widzieć każdego, ktoby się zbliżał do mieszkania iego. Nowo stawiany dla niego dom będzie ukończony przed Bożem Narodzeniem.

w PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.